

de kruisbek

Vogelwacht Utrecht
jaargang 58 | nummer 2 | april 2015

Redactie

Bert van 't Holt
Frank Sidler
Hennie van de Vendel
Trees Weggemans
Arnold Wierda

Vormgeving

Arnold Wierda

Druk

Drukkerij Van Midden, Benschop

Redactieadres

J. Homan v.d. Heideplein 66
3604 DK Maarssen
redactiekruisbek@vogelwacht-utrecht.nl
Tel. 0346-830588

De redactie houdt zich het recht voor om aangeboden kopij te weigeren of in te korten. Het overnemen van artikelen en/of illustraties is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie. Bronvermelding is verplicht. De auteurs zijn persoonlijk voor de inhoud van hun bijdrage verantwoordelijk.

Kopij inleveren vóór

5 mei 2015

Foto omslag

Jan van der Greef

Illustratie kruisbek omslag

Bram Rijksen

inhoud

Van de redactie	1
Bestuur	1
Dieper in het plasdras...	2
Wat een drukte	6
Overlast van spreeuwen?	9
In het kort	10
Digi-weetjes	12
Boekbespreking: Canary Islands - I	13
En....nog iets leuks gezien?	14
Boekbespreking: Handleiding veldonderzoek Roofvogels	16
Help mee faunamisdrijven in kaart te brengen	17
Gemeente Utrecht verwelkomt slechtvalk	18
Voor u gelezen	20
Scharreleieren	21
Excursies	22
Verenigingsnieuws	25

Van de redactie

Nieuwe stijl

Zoals u weet, was het vorige nummer van *de Kruisbek* een proefnummer in nieuwe stijl. We kregen veel positieve en enthousiaste reacties. Er was ook wat kritiek, met name op de plastic verpakking. We zijn blij dat de Algemene Ledenvergadering op 17 maart besloot door te gaan met het nieuwe uiterlijk. In overleg met de drukker zoeken we naar een andere wijze van verpakken.

Bestuur

Afscheid Thierry Jansen

Op de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 17 maart namen we afscheid van penningmeester Thierry Jansen. Ruim zeven jaar geleden verhuisde de toenmalige penningmeester Jan-Joris van Kampen naar de Veluwe. Op de ALV van maart 2008 was er daardoor een vacature. Gelukkig kwam Thierry op het laatste moment als een soort reddende engel uit de lucht vallen. Zijn collega's in het bestuur vonden hem meteen een goede penningmeester. Wel hadden zij zo hun twijfels of hij zou blijven, want hij was ook actief in het bestuur van Dutch Birding. Maar Thierry bleef zeven volle jaren.

Als dank voor zijn inzet en de fijne samenwerking kreeg Thierry een fraaie tekening van een woudaapje aangeboden (van de hand van Bram Rijksen). Dat de keuze op een woudaapje viel, is geen toeval. Thierry ontdekte deze vogel namelijk afgelopen zomer in de uiterwaarden bij Culemborg. Het was de eerste daar sinds 35 jaar en hij hield de wekenlang roepende vogel keurig geheim.

Voorzitter en penningmeester

Bert van 't Holt werd door de ALV herkozen tot voorzitter en Bart van den Berg werd als nieuw algemeen bestuurslid gekozen. Bart volgt Thierry op als penningmeester. Hij draaide al

Kopij gevraagd

Wilt u meer excursieverslagen in *de Kruisbek*? Wilt u meer gedegen artikelen? Uitstekend, mail ze ons. Ook kleine stukjes, luchtig van toon of serieus, nemen we graag op.

een jaar in het bestuur mee als kandidaat-penningmeester en dat is wederzijds goed bevallen. We hopen op een prettige en goede samenwerking.

Nieuwe Kruisbek en contributieverhoging

Zoals u ongetwijfeld opvalt, heeft deze *Kruisbek* een nieuwe jas, net als het vorige nummer. De op de ALV aanwezige leden van de Vogelwacht Utrecht kozen met grote meerderheid voor de nieuwe stijl. Zij keurden ook een benodigde contributieverhoging van 6 euro goed, ingaande 2015. Inmiddels zijn de nota's verstuurd, deels per e-mail en deels per post.

Staatsbosbeheer kapt bomen in broedtijd

Op 15 februari begon Staatsbosbeheer met grootschalige kap van bomen in de boswachterij Austerlitz. Naar eigen zeggen zullen de werkzaamheden enkele maanden duren. Dat betekent een grote verstoring in het bos, precies in de broedtijd. De Flora- en faunawet beschermt nesten van vogels. Helaas wordt deze wet uitgehold door de zogenaamde Gedragscode Bosbeheer, die kappen in de broedtijd mogelijk maakt. Jammer dat Staatsbosbeheer, als grootste natuurbeschermer in Nederland, daaraan meedoet.

Redactie

In de vorige *Kruisbek* staat het artikel 'Weidevogels Lopikerwaard'. Als vervolg hierop gaan de auteurs in op het onder water, plasdras, zetten van grasland als beheermaatregel.

Dieper in het plasdras...

*Leo Kramer en
Arjan van Duijvenboden*

Een van de meest ingrijpende en dure vormen van weidevogelbeheer in boerenland is het onder water zetten van percelen om weidevogels rust en voedsel te bieden. Al vroeg in het jaar landen veel vogels hier om bij te komen van de lange reis en om voedsel te zoeken. Van 2009 t/m 2013 is het aantal plasdras-percelen in de Lopikerwaard gestegen van twee naar twaalf. Heeft dat zin gehad?

Bed & Breakfast Lopikerwaard: All Inclusive

Plasdras-percelen hebben niet alleen een belangrijke functie voor 'onze' weidevogels, maar zijn ook van onschatbare waarde voor de vele doortrekkende steltlopers en andere vogelsoorten op weg naar het hoge noorden. Op deze plaatsen vinden ze een gespreid bedje en een gedekte tafel.

Als op 15 februari de percelen onder water zijn gezet, duurt het

Grutto en tureluur (*Jan van der Greef*)

meestal niet lang meer of de eerste gasten arriveren. Om flink te eten en uit te rusten van een lange reis en om op-en-top in vorm te zijn voor een inspannend broedseizoen. Meestal zijn het de grutto's die als eerste aankomen. Op één avond zijn er wel duizend geteld op het plasdras-perceel in Willeskop, waarmee deze plek in de top 10 terecht kwam van de belangrijkste slaappleaatsen in Nederland! Het gaat niet alleen om onze eigen

grutto's, maar ook om vogels die nog verder doortrekken naar IJsland en er net iets anders uitzien.

Al snel worden de grutto's vergezeld door Kieviten en steltlopers zoals witgatjes, zwarte ruiters, groenpootruiters, bosruiters en hun bekendere neef de tureluur. Allemaal druk pikkend in de randen van het plasdras: eten, eten, eten! En als dan ook nog de eerste Kieviten gaan buitelen en de tureluurs achter elkaar aan beginnen te jagen, weten we het zeker: de lente komt er echt aan.

Nieuwe soorten

Nog steeds ontdekken we nieuwe soorten op het plasdras, de kleine neefjes van de Kievit: de kleine plevier en de bontbekplevier, de wat grotere goudplevier en zilverplevier en de watersnip. Misschien laten ook wel de mannetjes kemmaan met hun spectaculaire, verschillend gekleurde bontkragen hun vechtschouw zien om in het gevecht te komen van de dames. Ook zien we wintertaling en zomertaling, kleine schuwe eendjes en slobeend en krakeend. Zangvogels die hun insectje komen meepikken: witte kwikstaart, gele kwikstaart en laag over het water scherende zwaluwen: boerenzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw en gierzwaluw. Zeldzamere steltlopers als bonte strandloper, kanoet, krombekstrandloper en Temmincks strandloper worden naar beneden getrokken door het glinsterende water. In het gastenboek hebben ook beroemdheden als kraanvogel, steltkluut en rosse franjepoot hun handtekening gezet.

Vogelspotters en klagende gasten

Ons pas geopende Bed & Breakfast mag zich verheugen op een enorme belangstelling, niet alleen van onze gasten, maar ook van vogelspotters die onze gasten komen bekijken. Dat onze gasten erg tevreden zijn over de door ons aangeboden faciliteiten lijdt geen twijfel. De aangeboden slaapplekken en menukeuze worden als uitstekend beoordeeld door gezaghebbende kenners. Toch was er ook wel wat kritiek: sommige gasten klaagden over een te grote drukte, maar misschien ligt hier een kans voor andere ondernemers in de Lopikerwaard om ook zo'n Bed & Breakfast te openen. Van andere hoorden we dat het geluid van draaiende tractoren die het water oppompen, eigenlijk niet past in zo'n mooie stille polder. De directie is het hier helemaal

Kraanvogel (Jan van der Greef)

Goudplevier (Richard Pieterse)

Steltkluut (Jan van der Greef)

mee eens en is daarom een project gestart om dit opzetten van water op een stille en milieuvriendelijke wijze te stimuleren door middel van pompen op wind- en zonne-energie.

Grutto's (Jan van der Greef)

En de winnaar van het plasdras is...

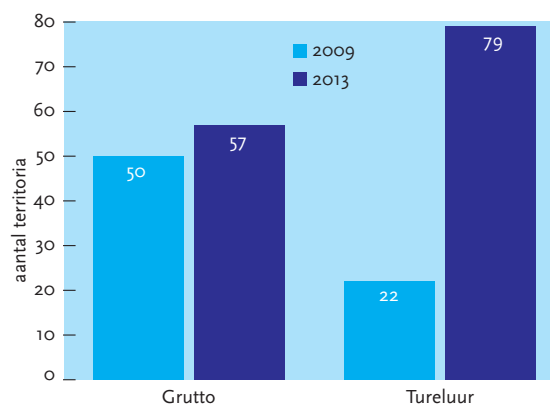
Of het tijdelijk onder water zetten van een perceel zin heeft, is van een aantal zaken afhankelijk. Voornaamste criterium is de geschiktheid van het omliggende gebied voor vogels. Weidevogels eten en rusten wel graag in en rond het water, maar voor het nest is toch echt een droog stukje nodig met (meestal) voldoende dekking. En daar komen de wensen van de vogels aan bod: kaal en droog voor de kievit en scholekster, vochtig met veel dekking voor de tureluur, enzovoort. Later in het voorjaar veranderen die wensen omdat de jongen dan dekking en voedsel moeten vinden. Een plasdras-perceel heeft dus alleen zin als het gebied er omheen ook geschikt is voor weidevogels.

Het is interessant eens te kijken of er in 2013 meer weidevogels in de plasdras-gebieden te vinden zijn dan in 2009 op diezelfde percelen, die toen vrijwel niet onder water stonden in het broedseizoen. Omdat de vogels niet in, maar rond het perceel broeden, is rond elk plasdras-perceel een gebied van 100 meter extra bekeken. Bij de meeste percelen is een duidelijke verdichting van het aantal broedvogels te zien. In het algemeen is het

ook altijd goed voor de weidevogelstand, als er in een polder één of meer plasdras-percelen te vinden zijn.

Grutto

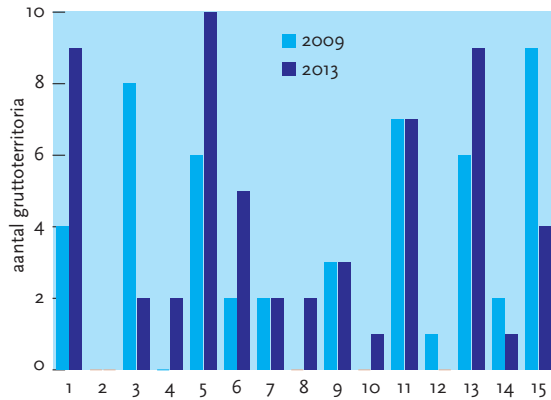
Niet voor alle soorten zijn plasdras-percelen op alle momenten nuttig. Zo scoort de grutto helemaal niet zo goed als je alleen naar het aantal territoria kijkt. Toch speelt plasdras in het vroege voorjaar zeker een grote rol in het leven van de grutto, getuige de grote aantallen vogels die hier dan invallen. Het kleine verschil tussen het aantal territoria in 2009 en 2013 is opvallend (zie figuur 1). Wel moet worden opgemerkt dat het aantal territoria is toegenomen, terwijl er in de rest van het gebied een lichte afname is.

Figuur 1 Totaal aantal territoria grutto en tureluur in de Lopikerwaard op en rond plasdras-percelen in 2009 en 2013

Figuur 1 laat dus zien dat het aanleggen van plasdras in het algemeen niet zoveel effect heeft gehad op het aantal territoria van de grutto ter plaatse. Als we echter naar de cijfers van de 15 percelen kijken (figuur 2), zien we grote verschillen.

Toch zou de conclusie, dat sommige plasdras-percelen niet nuttig zijn, waarschijnlijk onterecht blijken. Zoals gezegd speelt het een grote rol in het vroege voorjaar, maar ook kan een plasdras-perceel oudervogels van voedsel voorzien op het moment dat de partner aan het broeden is. Later in het seizoen wordt het dan nog aanwezige plasdras gebruikt om 'op te vetten' voor de lange reis naar het zuiden. De exacte rol van het plasdras in

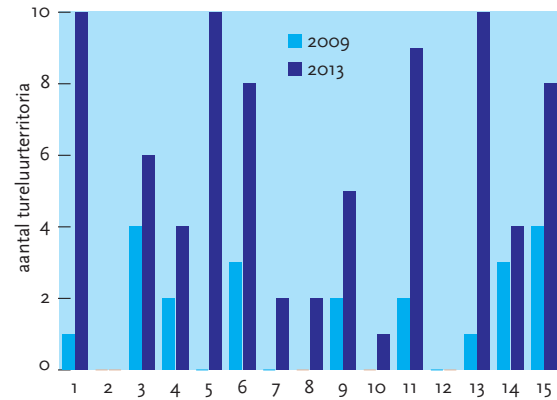
Figuur 2 Aantal territoria grutto in de Lopikerwaard op en rond plasdras-percelen in 2009 en 2013

het leven van weidevogels buiten het broedterritorium is nog niet goed onderzocht in de Lopikerwaard en goede tellingen zouden nuttig zijn.

Tureluur

De tureluur is een vogel die veel wordt waargenomen op oevers van sloten, grepels en andere vochtige plaatsen in het weiland. Het ligt dan ook voor de hand dat de tureluur profiteert van plasdras-percelen. Dat is goed te zien aan de cijfers: het aantal territoria is gestegen van 22 naar 79 (zie figuur 1)!

Het aantal territoria rond de plasdras-percelen is dus met 260% toegenomen. In het artikel 'Weidevogelstand Lopikerwaard' (*de Kruisbek 2015-1*) is te zien dat de tureluur in de hele Lopikerwaard is toegenomen, van 170 territoria in 2009 naar 217 in 2013. Een toename van 28% dus. Ook de cijfers van de verschillende plasdras-percelen (met een buffer van 100 m er omheen) geven de spectaculaire toename weer (zie figuur 3).

Figuur 3 Aantal territoria tureluur in de Lopikerwaard op en rond plasdras-percelen in 2009 en 2013

Daarmee mag de tureluur de meest succesvolle weidevogel van de Lopikerwaard worden genoemd.

Tureluur (Jan van der Greef)

Wat een drukte

Hennie van de Vendel

Keep (Herman van den Bijtel)

Terwijl ik mijn ontbijt klaarmaak, hoor ik een enorm getierelier in de tuin. Dat is geen wonder, want het ziet achter groen en geel van de sijzen en de groenlingen. Ik loop naar het raam aan de voorkant, en ook daar fladdert van alles op en neer. Tussen de vele sijzen zie ik vijf ringmussen, een roodborstje, de hegenmus en zeven kepen. Met het blote oog zijn ze goed te zien. De mannetjes zijn prachtig gekleurd. Echt een genot om naar te kijken. Die kepen hebben sinds enkele weken de weg naar het voer gevonden.

Intussen schuiert het goudhaantje alle takken van de 'kerstbomen' af, op zoek naar wat lekkers. Hij is een dagelijkse gast en

trekt zich er niets van aan als ik door de tuin loop om het voer bij te vullen.

Het vrouwtje merel is druk met het verzamelen van blad en kleine takjes. Net als vorig jaar is ze direct na het verdwijnen van de sneeuw begonnen met het bouwen van een nest. Waarom ze weer in de haag pal naast het huis wil zitten, is ons een raadsel. Ik neem aan dat ze inmiddels weet dat onze katten altijd graag onder die haag zitten...

Sperwer (Herman van den Bijstel)

Een gedekte dis

Plotseling is er paniek. De vogels schieten alle kanten uit, op zoek naar dekking. Aan het hoge 'srie'-geluid waarmee ze elkaar waarschuwen, hoor je dat er een sperwer in de buurt moet zijn. En ja hoor, de sperwer komt door de tuin sjezen op zoek naar een smakelijk hapje. Echt zoeken hoeft hij niet. Volgens mij kan hij volstaan door met een gesperde bek op de meute af te vliegen en iets van de gedekte dis mee te nemen. Het is hooguit lastig een keuze te maken, als er zoveel is. Hij rust even uit in onze appelboom. Dat blijf ik toch een vreemd gezicht vinden, een roofvogel op eigen grond.

De rust keert weer. Nou ja, relatief gesproken dan. De kauwtjes landen één voor één op de tafel, om te kijken of er nog dop-pinda's liggen die ze makkelijk mee kunnen nemen. De eerste jongens hebben geluk. Er liggen nog enkele exemplaren van de handvol die ik dagelijks strooi. De andere kauwen laten zich niet gauw uit het veld slaan. Ze weten ook dat er netjes met gepelde pinda's zijn. De netjes hangen voor hen wat ongemakkelijk aan een tak. Daar hebben ze echter de volgende truc op gevonden. Ze pikken net zo lang met hun snavel naar een netje, wiebelend aan de tak, tot het netje over de tak komt te liggen en zij er dus makkelijker bij kunnen. Een komisch gezicht, zo'n vissende zwartjoekel.

Enorme soortenrijkdom

Ineens is de barmsijs er weer, vlak voor de gouden regen. Die ontdekten we van het weekend voor het eerst. Duidelijk een sijs, maar makkelijk te onderscheiden door zijn fletse kleur en zijn rode petje. Hij scharrelt een hele tijd over de grond, heerlijk pikkend van het zaad. We maken vanachter het raam foto's, in de hoop dat er iets goeds tussen zit. Pas later, op de computer, zien we dat de barmsijs geringd is. Jammer genoeg kunnen we de ring niet aflezen.

We zijn verbaasd over de soortenrijkdom en de aantallen vogels deze winter. De zwarte mezen die we eind december zagen, zijn door het vuurwerk rond oud en nieuw vertrokken en niet weergekeerd. En jammer genoeg zien we de goudvinken ook niet meer. Boomkruipers zien we wel dagelijks. En die kruipen niet alleen langs de boom om hun naam eer aan te doen, maar zitten, als zouden ze een meesje zijn, ook lekker op de vetbolletjes. Een enkele keer zien we een grote bonte specht. Die zullen straks wel weer geregeld komen als ze jongen hebben. En dan nu ineens die barmsijs...

Appelvink (Theo Brettschneider)

Nu moet ik toegeven dat we veel en op verschillende plekken in de tuin voeren: voor, achter en opzij van het huis. Het zijn plekken waar we vanuit de huiskamer en keuken enigszins zicht op hebben. Want voor wat, hoort wat, tenslotte. Het voer is zeer divers en bestaat onder andere uit strooivoer, zonnepitten en -kernen, gepelde pinda's en pindacakes. Vooral de zonnepitten en -kernen zijn zeer in trek.

De spreeuwen lijken voortdurend ruzie te hebben. Alsof ze elkaar het eten niet gunnen, terwijl er ruim voldoende is. Twee tortelduifjes strijken eerst op de pergola neer, overzien enige tijd de hele boel en besluiten dan om een kijkje te nemen. Een leuk gezicht, zo rustig als zij rondstappen.

Ik moet twee keer knipperen met mijn ogen voor ik het in de gaten heb: er loopt een appelvink op ons tuinpad, heerlijk te snoepen van de zonnepitten. Hij is prachtig te zien. Wat een enorm groot beest is dat vergeleken met de sijsjes. Even later vliegt hij op en gaat in een van de bomen zitten zingen en baltzen. Zouden ze in de tuin gaan broeden?

Een drukte van belang

Wat jammer is, is dat alles steeds opvliegt. En dat komt niet alleen door de buurvrouw die een kleedje uitklopt en niet alleen door het verkeer dat langskomt. Het komt niet alleen door onze katten of de katten uit de buurt die onze tuin interessant vinden, maar ook door de sperwer die wederom door de tuin komt scheuren. Als hij een prooi te pakken heeft, vliegt hij daarmee een eind verder, hoog in de bomen.

Je krijgt, als alles de lucht in gaat, wel een aardig idee van het grote aantal vogels. Het is de hele winter al een drukte van belang, maar de aantallen waren zodanig dat je ze kon tellen. Nu is dat bijna niet meer te doen. We hebben vorige week een poging gedaan: 345 stuks, waarvan sijs ongeveer 80% uitmaakte. Niet normaal voor een kleine tuin, lijkt me.

Van werken komt vandaag niet veel, daarvoor is er te veel te zien en te beleven in de tuin. Het lijkt wel die dag in januari. We hadden gehoord dat er pestvogels in de buurt waren gezien, maar konden ze niet vinden. Op een gegeven moment kwamen de buurjongens ons roepen omdat er ruim twintig pestvogels

in het plantsoen tegenover ons huis zaten. Ook de dag erop zaten ze er, maar waren erg onrustig, vlogen steeds heen en weer en waren snel weer verdwenen. Op 19 januari zagen we rond 11 uur circa twintig exemplaren in de bomen en struiken aan de overkant van onze straat. Daarna verdwenen ze om 's middags massaal en uitgebreid weer aanwezig te zijn. We hebben ze enige uren vanuit onze huiskamer kunnen observeren (hoezo decadent?). Doordat ze steeds heen en weer vlogen en verspreid in de bomen en struiken zaten, waren ze lastig te tellen. Rond 15.30 uur vertrokken ze in kleine groepjes en kwamen we uiteindelijk op een aantal van 84 exemplaren uit! Heel vervelend, die (pest)vogels. Ze houden ons voortdurend van het werk.

Pestvogel (Jan van der Greef)

Aan het eind van de middag, net voor het begint te schemeren, komen de staartmezen nog wat vet halen. Meestal hoor je ze eerder dan je ze ziet, want meer dan een bolletje met staart is het niet. Ook de spreeuwen slaan wat in voor de nacht. De merels zingen uit volle borst, dat de lente kan beginnen.

Maart 2006

Overlast van spreeuwen?

Bert van Dillen

Afgelopen winter waren er wat klachten over spreeuwen (poep en stank). Spreeuwen verzamelen zich in de winter, net als sommige andere vogelsoorten, in grote groepen om gezamenlijk te gaan slapen. Ze wisselen daarbij informatie uit over de plaatsen in de buurt waar voldoende voedsel is te vinden. Dat ze veelal de stad verkiezen, heeft te maken met het feit dat ze daar beschut zitten en dat de temperatuur in de stad wat hoger is dan op het platteland. De vogels raken zo minder energie kwijt aan het op temperatuur houden van het lichaam. Samen slapen is ook veiliger. Er is altijd wel een vogel die een roofdier, zoals een huiskat, tijdig opmerkt. Met z'n alle slapen maakt de kans kleiner dat je door een roofdier wordt gepakt en opgegeten. 'Samen sta je sterk'.

Ieder levend wezen poept

Dat vogels poepen en daarmee enige overlast veroorzaken, is bekend. Maar dat geldt voor ieder levend wezen. Het lijkt er op dat mensen steeds minder tolerant worden en ook steeds meer 'vervreemden' van de natuur. We mogen blij zijn dat er nog spreeuwen in Nederland vertoeven omdat deze vogel qua aantal broedparen in Nederland sterk achteruitgaat door

Spreeuwen (Henk Tromp)

voedsel- en woonruimtegebrek. Ze verdienen daarmee onze bescherming! Dat beetje overlast moeten we naar mijn mening voor lief nemen, want na enkele maanden zijn ze weer vertrokken om te gaan broeden in dorpen, parken en op het platteland.

Wintergasten

Overigens, in de winter komen er ook veel spreeuwen bij uit vooral Noord- en Oost-Europa omdat daar de winters vaak strenger zijn en er in die landen dan minder eten voorhanden is. Dat geldt voor meerdere vogelsoorten. Ons land heeft daarmee ook een grote internationale verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van diverse vogelsoorten. Dat er lokaal veel vogels aanwezig zijn, wil namelijk niet zeggen dat ze daarmee ook in nationaal of internationaal verband algemeen zijn. Dat beseffen veel mensen helaas niet.

in het kort

Deze rubriek wordt samengesteld door Toon Vernooij. Bijdragen zijn van harte welkom. Stuur een berichtje naar toonvernooij@planet.nl.

Blinde vinken

Dat vogels en autoverkeer geen dikke vrienden zijn, zal voor de lezer van *de Kruisbek* geen nieuws zijn. Auto's zijn regelrechte 'killers'. Alleen al in Nederland komen waarschijnlijk meer dan een miljoen vogels ieder jaar in het verkeer om het leven. Amerikaanse onderzoekers wilden wel eens weten hoe het precies in elkaar zit met vogels en (auto)verkeer. Hoe kijken vogels precies naar naderend verkeer en hoe gevaarlijk is verkeer nu eigenlijk?

De onderzoekers richtten hun onderzoek op de bruinkopkoevogel (*Molothrus ater*), een algemene soort uit de troepialenfamilie die in grote delen van Noord-Amerika voorkomt. De vogels kregen een filmpje te zien van auto's die met verschillende snelheden op ze af kwamen rijden. Steevast vlogen ze op als de virtuele auto tot een meter of 30

was genaderd. Een simpele berekening leerde dat bij snelheden van minder dan 120 km per uur veel vogels een dodelijke botsing nog wisten te vermijden. Bij hogere snelheden sneuvelde er veel en bij een snelheid van 150 km of meer ont-snapte er geen enkele meer.

Een opvallende uitkomst van het onderzoek was dat de onderzochte vogels helemaal niet op de snelheid van de naderende auto's reageerden, maar uitsluitend op de (geschatte) afstand. De onderzoekers wijzen er wel op dat zij slechts een enkele soort hebben onderzocht en dat er dus geen algemene conclusies uit het onderzoek zijn te trekken. Uit andere waarnemingen valt bijvoorbeeld af te leiden dat vogelsoorten niet allemaal hetzelfde reageren op verkeer. Zo mocht ik jaren geleden regelmatig meerijden met mijn broer die treinmachinist was. Op lange ritten doodden we de tijd met het tellen van de vogelslachten langs het spoor. Dat waren vooral fazanten en houtduiven, maar nooit buizerds en kraaien. Noorse ornithologen suggereren dat soorten met relatief grote hersenen en een goed vliegvermogen, zoals kraaiachtigen, bij naderend verkeer doelgericht van de weg vandaan vliegen. Meeuwen en fazanten doen dat niet; zij vliegen in willekeurige richtingen weg. Sommige vogels zijn dus ware blinde vinken en zitten met hun hoofd heel ergens anders, terwijl ze er beter aan zouden doen op het verkeer te letten.

Bron: Proceedings of the Royal Society B. (7 januari 2015); NRC Handelsblad, 8 januari 2015

Luistervinken

Zijn ineens al je tuinvogels plotsklaps om onverklaarbare redenen verdwenen? Sjur dan de luiken goed vast en stapel zandzakken voor de deur, want de kans is groot dat er storm op komst is, of een aardbeving. Dat lijkt althans de conclusie te zijn die je kunt trekken uit recent Amerikaans onderzoek dat nogal wat opwindend onder vogelonderzoekers heeft veroorzaakt.

Wat was het geval? Voor onderzoek naar het trekgedrag hadden wetenschappers geelvleugelzangers (*Vermivora chrysotera*) uitgerust met zendertjes. Uit waarnemingen bleek dat ze telkens in groten getale het veld ruimden als er een voor het menselijke oog en oor nog niet waarneembaar stormcomplex naderde. De enige aannemelijke verklaring voor dat gedrag lijkt te zijn dat de zangertjes blijkbaar het voor menselijke oren onhoorbare infrageluid van zo'n weersysteem kunnen horen. Dergelijk laagfrequent geluid draagt veel verder dan 'gewoon' geluid. Voor de vogels was het infrageluid van een naderende storm zeer waarschijnlijk het signaal om zich tijdelijk uit de voeten te maken.

Het idee is nu dat geelvleugelzangers en andere trekvogels infrageluid ook gebruiken ter oriëntatie. Met behulp van het ver dragende geluid van op rotskusten beukende branding zouden ze bijvoorbeeld de juiste trekroute kunnen bepalen. Er valt nog veel uit te zoeken, maar het ligt misschien wel voor de hand dat vogels bij hun oriëntatie verschillende bronnen gebruiken. Hoe weten ze anders jaar in jaar uit zo nauwkeurig hun

vaste broed- en overwinteringsgebied weer te vinden?

Bron: Current Biology, volume 25, nr. 1 (5 januari 2015); NRC Handelsblad, 8 januari 2015

Darwinvinken

Sinds het verschijnen van Darwins 'The Origin of Species' in 1859 zijn de grondvinken van de Galapagoseilanden hét icoon van de evolutietheorie. Vele decennia lang al zijn de Darwinvinken, zoals ze inmiddels zijn gaan heten, het voorwerp van intensief wetenschappelijk onderzoek, onder andere van Peter en Mary Grant die voor hun werk jarenlang op de

eilanden verbleven. De veertien soorten zijn in een betrekkelijk kort tijdsbestek van anderhalf miljoen jaar ontstaan en ondergaan tot op de dag van vandaag nog steeds veranderingen. De evolutie staat nu eenmaal nooit stil.

De Grants hadden al ontdekt dat de vorm en grootte van de snavels gedurende de elkaar afwisselende droge en relatief natte periodes veranderingen ondergingen. In droge tijden waren vogels met grote, zware snavels in het voordeel bij het kraken van harde zaden. In vochtiger tijden waren juist de kleinere, scherpe snavels handiger om kleine zaadjes van allerlei kruidachtige planten

te verorberen. Uit recent onderzoek is nu gebleken dat niet alleen natuurlijke selectiedruk bij deze aanpassingen een rol speelden, maar ook paringen met verwante soorten. Darwinvinken paren regelmatig met andere soorten, waardoor allerlei hybride vormen ontstaan. Sommige van die vormen zijn, afhankelijk van het heersende weertype, in het voordeel ten opzichte van hun niet-hybride voorouders. Zo draagt de uitwisseling van genen tussen soorten op den duur bij aan het ontstaan van nieuwe soorten.

Bron: NRC Handelsblad, 13 februari 2015 / Nature, 12 februari 2015

Vink (Bert Geelmuijden)

digi-weetjes

Frank Sidler

Broedvogels tellen met je tablet

Geen last meer van wapperende papieren veldkaarten en lege balpennen. Je kunt ook het veld in met een tablet om broedvogels te tellen. In 2013 en 2014 testten verschillende broedvogeltellers het digitaal invoeren van BMP-tellingen. Een kort verslag staat in *Sovon-nieuws 4, 2014*.

Voordelen:

- De waarnemer weet dankzij het GPS altijd waar hij/zij zich bevindt in het gebied en ten opzichte van een zingende vogel.
- Kleinere kans op locatiefouten, doordat de waarneming gelijk op de juiste plek gezet kan worden.
- Direct na de laatste ronde kunnen de waarnemingen geclusterd en gecontroleerd worden
- Track van gevolgde route kan worden vastgelegd.
- Keuze uit verschillende kaartondergronden (luchtfoto's, topografische kaarten).

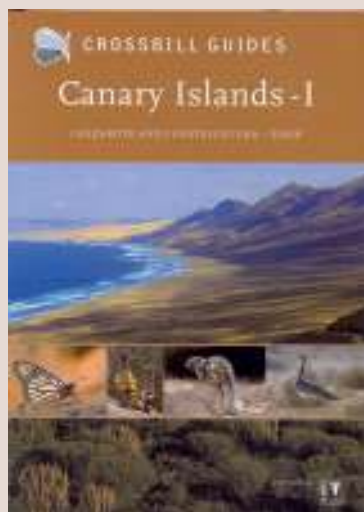
Nadelen:

- De veldtijd neemt met 10-15% toe door het invoeren in de tablet.
- Bij zonnige weersomstandigheden spiegelt het scherm van het toestel.
- Het is (nog) niet mogelijk om gebiedsbegrenzingslijnen in het toestel vast te leggen.
- Het toestel is kwetsbaar voor invloeden van buitenaf (regen, vallen).

De bijbehorende handleiding kun je vinden op:

<https://www.sovon.nl/nl/publicaties/handleiding-broedvogels-inventariseren-met-een-tablet>

boekbespreking

Canary Islands - I Lanzarote and Fuertaventura - Spain

Auteur Dirk Hilbers en
Kees Woutersen
Uitgever KNNV uitgeverij
ISBN 978 9491 648 045
Prijs € 21,95

Een reisgids uit de serie Crossbill guides. In *de Kruisbek* zagen we eerder al Extremadura (2011-4), Kempen en Maasland (2012-4), North-East-Poland (2013-5) en Eastern Rhodopes (2013-5) voorbij komen.

De gidsen worden samengesteld door auteurs die beschermde natuurgebieden en het ecotoerisme onder de aandacht willen brengen. Zij doen dat binnen een stichting zonder winstoogmerk: de Crossbill Guides Foundation.

De enige reden om naar Lanzarote en Fuertaventura te komen, is hun prachtige stranden volgens de advertentie van een Europese vliegmaatschappij. De auteurs Dirk Hilbers en Kees Woutersen hebben er in deze 175 tellende reisgids geen enkel probleem mee om die slogan te weerleggen.

De indeling is volgens het bekende concept. In het eerste deel maken we kennis met het landschap. De geografische ligging van de eilanden, de geschiedenis, het habitat en de bescherming komen aan de orde. Het tweede deel geeft een overzicht van flora, zoogdieren, vogels, reptielen, insecten en andere

ongewervelden. In het praktische gedeelte staan dertien uitgebreide en goed gedocumenteerde tochten met overzichtelijke kaartjes. Natuurlijk word je gewezen op de mogelijke ontmoetingen met flora en fauna.

De eilanden kennen misschien niet zoveel soorten vogels, maar je kunt er niet alleen de Canarische roodborsttapuit tegenkomen, maar ook de volgende endemische soorten: kleine pijlstormvogel, bont stormvogeltje, Madeirastormvogeltje, Madeiragierzwaluw, kanarie, Berthelots pieper en de Fuertaventura pimpelmees.

De gids sluit af met handige tips, een overzichtslijst van de op Lanzarote en Fuertaventura broedende, overwinterende en regelmatig passerende vogels. En als vanzelfsprekend ontbreken de lijsten van flora en fauna met de Engelse, Duitse, Nederlandse en wetenschappelijk naam niet.

Frank Sidler

en... nog iets leuks gezien?

Heeft u iets leuks gezien in de natuur? Bijzonder gedrag? Gewoon iets dat u mooi vindt? Of wilt u ons laten meegenieten van uw favoriete natuurgebied? Een bijzondere belevenis? Of een prachtige dag of tocht? Dat kan allemaal in deze rubriek (kopij en info via redactiekruisbek@vogelwacht-utrecht.nl of 030-2280037).

De Stulp: een open heide- en grasvlakte in boswachterij De Vuursche

Ad van den Herik

Roodpootvalk (Jan van der Greef)

In de winter 1979/1980 zaten er bij de Soester knotgroep 'Bijltjesdag' jongens die nestkasten timmerden, ophingen en controleerden. Mag ik een keer mee? Dat was goed en in het waterleidinggebied gingen we aan de slag. Toen gebeurde het: uit een uilenkast vloog een bosuil weg! Daar wilde ik meer van

weten en zo is het vogelen voor mij begonnen.

Als fietser en wandelaar waren vooral Pijnenburg en de Eempolder de gebieden waar ik in een kwartier was. De enkele keer dat ik op De Stulp kwam, werd er druk gezaagd en gekapt. Wegwezen dus! Toch gaat dit stukje over De Stulp (waarneming.nl: Stulpheide). De meeste vogelaars weten het wel te liggen, want het is nogal eens excursiegebied. Grof gezegd ligt het tussen dagrecreatieterrein De Lage Vuursche en de achterkant van de tuin van Paleis Soestdijk. Op een mooie dag, en zeker in het weekend, kan het er behoorlijk druk zijn.

Resultaten na open kappen

Een paar jaar na het open kappen waren er resultaten: er kwam meer heide en boomleeuwerik en boompieper bezetten enkele territoria. De bergeenden die toen nog in redelijke aantallen bij het Pluismeer broedden, bezochten het terrein regelmatig. In 1984 kwamen er Charolaiskoeien om de vergrassing tegen te gaan; eerst alleen bij het Pluismeer, maar in 1985 werd een doorsteek gemaakt naar De Stulp. Dat jaar zag ik er ook het eerste paartje roodborsttapuit.

Toch trokken Randmeren en Eempolder meer en kwam ik af en toe 'even' op De Stulp, bijvoorbeeld na een wandeling bij Groeneveld. Hé, beflijsters! Eigenlijk was de winter 1990/1991 de doorbraak om De Stulp vaker te bezoeken. Die winter lokten roestende ransuilen, klapekster en regelmatig aanwezige kruisbekken. Komt dat zien! Begin april was de klapekster vertrokken, maar kwamen tapuiten langs en zongen boomleeuwerik en roodborsttapuit. Wat later kwam de boompieper erbij. Voor mij is het zien van een boomvalk de start van de zomer. En ja... daar was 'ie weer! Uit het bos rondom De Stulp zong ook 'van alles'.

Raven (Jan van der Greef)

Roodpootvalken en kleine klapekster

Herfst is doortrektijd: beflijsters, tapuiten, af en toe een paapje, in 1991 een duinpieper. Zeer regelmatig piepers en lijsterachtigen. Een 'klapper' was voorjaar 1992. Een aanhoudende oostenwind blies de trekkers onze kant uit. 'Opeens' zaten er roodpootvalken in het terrein. Hoeveel? Lastig, maar ik denk 4-6 exemplaren. Vanuit een boompje doken ze regelmatig het veld in en knabbelde ergens op. Ik zag ze braakballetjes braken en die ben ik een keer gaan verzamelen. Opgestuurd naar een kennis die later schreef dat de inhoud van de braakballen vrijwel geheel uit resten van veldkrekels en kevers bestond.

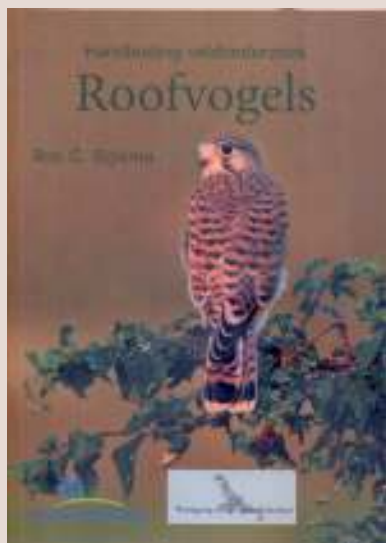
Een datum uit m'n logboek wil ik nog vermelden: 18 augustus 1993. In een eikje midden op het terrein zit een klapekster - maar kleiner en donker voorhoofd: kleine klapekster! Plukt insect uit de lucht en weer op uitkijkpost. Ik vlieg als een speer naar huis om m'n telescoop te halen. Na een half uur ben ik weer terug: vogel gevlogen... Toch maar melden bij CDNA. Niet geaccepteerd...

Raven en Gentianenven

Vanaf 1993 laat de raaf zich zien en horen. In 1995 is het echt raak: twee raven vliegen regelmatig het bos van de paleistuin in. Hun geluiden zijn heel divers en soms bijna lachwekkend. 'Draaiduikend het bos in' noteer ik regelmatig en bij die actie produceren ze een ander geluid. Een familie zie ik twee jaar later. Met z'n vieren op De Stulp. Weer nieuwe geluiden erbij van de jongen. Nu, 20 jaar later, zijn ze nog altijd te zien, hoewel ik het idee heb dat het broedsucces wat minder is. Maar je mist ze makkelijk, want ze zijn soms heel vroeg.

Op De Stulp werd een drinkplaats voor de koeien gegraven (ze konden nog niet bij het zgn. Gentianenven komen). Het is een prut/modderpoel, maar toch zie je af en toe vogels omlaag zakken. Ze kunnen veel beter terecht in/bij het Gentianenven. Als je rustig op een boomstam gaat zitten, komen ze drinken. Kruisbekken op 15 meter...mooi hoor! Een mauwende buizerd, een langsvliegende havik, groene en zwarte specht... Het kan allemaal op De Stulp - het Pluismeer laat ik onbesproken, maar je begrijpt dat daar de dorst ook prima kan worden gelest.

boekbespreking

Handleiding veldonderzoek Roofvogels

Auteur Rob G. Bijlsma
Uitgever KNNV uitgeverij
ISBN 978 90 5011 547 6
Prijs € 14,95

Wie anders dan Rob Bijlsma, de specialist op het gebied van roofvogels in ons land, zou beter in staat zijn om een handleiding over veldonderzoek te schrijven. Wie zijn boek *Mijn roofvogels* heeft gelezen, zal dit onmiddellijk onderschrijven.

Deze uitgebreide maar zeer prettig leesbare handleiding gaat er van uit dat de gebruiker voldoende basiskennis van roofvogels

bezit. Herkenning van soorten, leeftijden en geslachten, gedrag en terrein- en voedselkeuze worden als bekend verondersteld. De auteur wil een handvat bieden voor veldonderzoek, pleit voor standaardisatie en probeert de onderzoeker te overtuigen van de noodzaak om de zaak cijfermatig aan te pakken.

In de eerste zes hoofdstukken komen elementaire kennis, kartering, monitoring, nestonderzoek, leeftijdsbepaling, individuele herkenning, voedselonderzoek en habitat aan de orde. Ieder van de hoofdstukken is onderverdeeld in kleine zorgvuldig afgebakende onderwerpen. Zo wordt een ongelooflijke hoeveelheid aan informatie en kennis op een uiterst prettige manier aangeboden. Handvatten te over voor hen die zich met veldonderzoek willen gaan bezighouden of dat al doen. De systematische en gedetailleerde beschrijvingen van de twaalf in ons land levende roofvogelsoorten in hoofdstuk drie, rondom balts, broedgedrag, voedselvluchten, et cetera, vormen niet alleen een handig hulpmiddel voor onderzoekers, maar zijn zeker ook boeiend voor diegenen die meer in het algemeen in (roof)vogels zijn geïnteresseerd.

In de laatste hoofdstukken komen het bewerken en interpreteren van de verkregen data, de organisatie en elf kort geformuleerde hoofdzondes ter sprake. Een forse literatuurlijst en bijlagen waaronder adreslijst, formulieren en nestkaart maken deze handleiding compleet.

Deze handleiding is eind februari 2015 verschenen als POD-uitgave (=print-on-demand). Het is de ongewijzigde heruitgave van de tweede druk uit 1998. Het betreft een goede scan, maar geen hoge drukkwaliteit.

Frank Sidler

Help mee faunamisdrijven in kaart te brengen

Vernielde dassenburchten, geschoten buizerds, vergiftigde vossen, omgezaagde nestbomen, stroperijen van vissen en zangvogels zijn voorbeelden van misdrijven tegen in het wild levende dieren. Uit heel Nederland komen voorbeelden binnen dat dieren moedwillig gedood of gevangen worden of dat hun nesten vernield worden. Hoe vaak het voorkomt, weten we echter nog niet. Om het probleem aan te kaarten, hebben we harde gegevens nodig die aantonen waar en hoe vaak deze misstanden plaatsvinden. Het meldpunt doet een oproep aan alle natuurliefhebbers om ogen en oren open te houden in het veld en (vermoedelijke) misdrijven door te geven via het meldpunt 'vervolging wilde fauna' (melden.wildlifecrime.nl).

Harde cijfers nodig

Regelmatig krijgen handhavers in het veld meldingen dat wilde dieren gedood, verwond of gevangen zijn. Toch weet niemand exact hoe vaak deze misdrijven voorkomen in Nederland. Dit komt deels omdat daders hun illegale activiteiten goed weten te verbergen en deels omdat misdaad tegen wilde dieren vaak lastig te herkennen is. Met de campagne Wildlife Crime willen we hier verandering in brengen en van de geruchten harde cijfers maken. Want zolang de omvang van het probleem niet duidelijk is, zal er ook niets veranderen aan het beleid.

Het meldpunt is uitsluitend bedoeld voor in het wild levende dieren die vallen onder de Flora- en faunawet. Denk aan buizerd, havik, torenvalk, kiekendief, steenmarter, vos, das, roek, en zangvogels zoals putters, sijsjes en vinken. Via het meldpunt kunnen alle vermoedelijke gevallen van misdaad tegen wilde fauna worden gemeld.

Wanneer er echter sprake is van gif of een vergiftigd dier, meld dit dan ook telefonisch bij de politie (0900-8844). Dit in verband met de veiligheid van mens en (huis)dier.

Met de meldingen wordt in kaart gebracht waar de meeste misstanden plaatsvinden, welke dieren slachtoffer zijn en hoe vaak het plaatsvindt. Met die gegevens wordt het probleem aan de kaak gesteld. Het meldpunt is gekoppeld aan het BOA-registratiesysteem. Iedere melding is hierdoor direct inzichtelijk voor politie en bevoegde handhaver.

Het meldpunt is onderdeel van de campagne Wildlife Crime en is een initiatief van de Natuur- en Milieufederaties. De campagne wordt ondersteund door Staatsbosbeheer, KNJV, Vogelbescherming, Prins Bernard Cultuurfonds en provincies. Voor wie meer wil weten, zie: www.wildlifecrime.nl.

Gemeente Utrecht verwelkomt slechtvalk

Toon Vernooij

Als bewoner van de wijk Ondiep in Utrecht heb ik het voorrecht om vanuit mijn appartement uit te kijken op de - nu nog toekomstige - woning van een paartje slechtvalken. Ik moet er wel mijn telescoop voor bij het raam zetten, op maximale zoomstand, en de bomen moeten niet in blad staan, maar toch. Voorlopig kan ik de boel aardig in de gaten houden.

Sinds kort bevindt zich namelijk op een van de hoogste punten van de stad, de zuidtoren van het nieuwe stadskantoor, een slechtvalkenkast. Een mooie aanwinst voor onze 'stadsnatuur'.

Slechtvalken in Utrecht

Waarom een nestkast? Slechtvalken zijn al lang geen zeldzaamheid meer in Utrecht. Wilco Stoopendaal vertelt dat er sinds enige jaren op verschillende plaatsen in de provincie slechtvalken broeden, onder andere op de zendmast bij IJsselstein, in Amersfoort en op het provinciehuis.

Slechtvalk (*Bert Geelmuijden*)

Ook op de schoorsteen van de centrale op de Lage Weide is ieder jaar een paartje te vinden. En er blijven jaarlijks slechtvalken overwinteren, hoewel deze in het voorjaar vaak weer naar hun zomerverblijf vertrekken. Naar schatting komen er tussen de 25 en 50 exemplaren in onze provincie voor. Ze zijn niet kieskeurig in de keuze van hun biotoop, je komt ze overal tegen: in uiterwaarden, binnensteden, polderland en gebieden met natuurontwikkeling. Tijdens vogelexcursies is de slechtvalk in de afgelopen jaren een vertrouwde verschijning geworden. En wie zijn ogen openhoudt, zal in het hart van Utrecht regelmatig een slechtvalk kunnen zien jagen.

Nestkasten zijn de beste oplossing om slechtvalken tot broeden te verleiden, zo is uit ervaringen elders in het land wel gebleken. Jonge vogels die hier geboren zijn, grijpen dit aanbod van broedgelegenheid vaak gretig aan om zich te vestigen en zelf voor nageslacht te zorgen.

Vorbereiding

Hans Kruse en Wilco Stoopendaal, beiden werkzaam bij de gemeente Utrecht, vatten twee jaar geleden al het idee op om een kast te plaatsen op het toen nog volop in aanbouw zijnde stadskantoor. Het was tevens een mooie gelegenheid om te laten zien dat Utrecht ook het welzijn van plant en dier in de stad hoog in het vaandel draagt. Vanuit zijn expertise als Sovon-districtscoördinator voor zeldzame en schaarse broedvogels schatte Wilco de kansen hoog in. Er huist immers al enkele seizoenen een slechtvalk in het stationsgebied en de binnenstad van Utrecht, die vaak wordt gezien op het NH hotel (naast het stadskantoor) en de Neudeflat. Ook zijn er recente waarnemingen van de Dومتoren, waar ook prooiresten zijn gevonden. Genoeg mogelijkheden al met al.

Maar voordat het zo ver was, moest er nog heel wat water onder de brug door stromen. Hans Kruse legt uit dat er veel overleg nodig was met de verantwoordelijken binnen de gemeentelijke organisatie en de bouwer van het stadskantoor, voordat alle neuzen dezelfde kant op stonden en toestemming kon worden gegeven. Verder was het natuurlijk belangrijk om de meest geschikte plek te kiezen in verband met voedselaanbod en actieradius van de vogels, kans op verstoring, etcetera. Daarvoor werd advies ingewonnen bij de Werkgroep Slechtvalk Nederland.

Knoop doorgehakt

Eind 2014 begon de tijd te dringen: nog langer wachten zou een verloren broedseizoen betekenen. Wilde men in 2015 nog enige kans maken, dan moest de kast er uiterlijk in januari staan. Anders zou de eerstvolgende broedkans zich pas in 2016 voordoen.

Begin december hakte men daarom definitief de knoop door. De nestkast werd op 22 januari 2015 in aanwezigheid van wethouder Paulus Jansen (ruimtelijke ordening, sport, dierenwelzijn en vastgoed) officieel geplaatst op de liftkoker van de zuidtoren door de Werkgroep Slechtvalk Nederland. Zo'n 80 meter boven het gekrioel van treinen en autoverkeer is er nu een mooie plek gecreëerd voor een slechtvalkenpaar om één of twee jongen groot te brengen. Nu is het wachten totdat ook de slechtvalken zelf de knoop doorhakken en de kast daadwerkelijk in gebruik nemen.

Inmiddels is een beheergroep in het leven geroepen die de activiteiten rond de nestkast scherp in de gaten blijft houden en voor het nodige onderhoud zorgt. Er wordt zelfs al voorzichtig nagedacht over het plaatsen van een webcam, maar de eerste zorg is natuurlijk dat een paartje een welwillend oog laat vallen op deze mooie locatie. Aan de ligging hoeft het alvast niet te liggen: vanuit de kast hebben broedende vogels een bijzonder fraai uitzicht op de Dom.

Voortekenen

De voortekenen lijken niet ongunstig: al verschillende keren zijn er twee valken - zo op het oog van verschillend geslacht! - in het stationsgebied gesignaleerd. Vanaf mijn eigen werkplek in het stadskantoor zag ik ze al een keer gezamenlijk achter de stadsduiven aan jagen. Het zal misschien nog niet in 2015 tot broeden komen, maar voor 2016 zie ik het rooskleurig in.

Dank

Met dank aan Gitty Korsuize (Milieuadviseur Groen), Hans Kruse (Milieuadviseur Groen) en Wilco Stoopendaal (Planner/werkvoorbereider Stadswerken, districtscoördinator Sovon en actief lid van de Vogelwacht Utrecht), allen werkzaam bij de gemeente Utrecht.

voor u gelezen

Frank Sidler

Het Ijsvogeltje

(nummer 151, december 2014)

EuroBirdwatch brak ook in het Limburgse alle records. Gert Ottens reageerde naar hen '..... en dankzij jullie tomeloze inzet'. Men noteerde ruim 23.000 vogels, verdeeld over 78 soorten. In zijn verslag maakt Hans van de Laar een vergelijking tussen de tellingen in de jaren 2013 en 2014.

De Skor

(jaargang 33, nummer 4, 2014)

Cor Smit levert weer de kopij voor de vaste bijdrage Wad- en watervogeltelling. Het waterhoen komt deze keer voor het voetlicht in de periode 1980-2013. Adriaan Dijkse (ja, een van de tweeling die werd onderscheiden met de Gouden Lepelaar 2014) beschrijft een nooit eerder gepubliceerde vorm van foerageren van de grote bonte specht. Een leuk maar vooral interessant verhaal dat uitnodigt om altijd goed om je heen te blijven kijken.

Het Vogeljaar

(jaargang 62, nummer 4, 2014)

Ik geef het je maar te doen: In 1983 schreef Henk van der Kooij zijn eerste rapportage in *het Vogeljaar* over het broeden van de purperreiger in Nederland. In deze aflevering verscheen het inmiddels vijftiende verslag! Alle bekende plaatsen passeren de revue: Friesland, De Wieden, Polder Mastenbroek, Naardermeer, de Waterleidingplas,

Breukeleveensche plas, Kameriksche Nessen, Nieuwkoopse Plassen, de Zouweboezem (Ameide), Kinderdijk en de Lingedijk. Een boeiend verhaal over die prachtige vogel die we in onze provincie regelmatig tegenkomen.

De Skor

(jaargang 33, nummer 5, 2014)

In de al jarenlang lopende reeks waden watervogeltellingen is ditmaal de kempiaan aan de beurt over de periode 1980-2013.

Onder de titel 'Strandbroeders op Texel in 2014' maakt Giel Witte ons deelgenoot van het wel en wee van de dwergsterns en bontbekplevieren in het broedjaar 2014. De Horsplaat en polder Volharding trokken respectievelijk zevenenvijftig en veertig broedparen dwergsterns. De bontbekplevier werd op negen plaatsen aangetroffen met één tot zeven paartjes. Op Ottersaat bleef de teller op nul staan.

Limosa

(jaargang 87, nummer 2/3, 2014)

Meer dan honderdtwintig pagina's over zender en loggeronderzoek aan vogels in Nederland. Een uitermate boeiende uitgave met dertien bijzondere verslagen.

Hak-al

(jaargang 40, nummer 3, 2014)

Prachtige foto's van wulpen en spreekwolkjes luisteren het absoluut niet

slaapverwekkende artikel van Juke Altenburg op. De titel? 'Slaapplaatsen tellen.... een bijzondere opwekkende bezigheid'.

Het Ijsvogeltje

(nummer 151, januari 2015)

Onder de kop 'Ornithologische berichten' vinden we 'vergelijking van klauwieren die hier (sporadisch) voorkomen'. Grauwe klauwier, roodkopklauwier, maskerklauwier en klapekster worden genoemd. De eerste en de laatste krijgen de meeste aandacht van Henk P.M. van Dijk.

De Korhaan

(jaargang 49, nummer 2, februari 2015)

Veel korte bijdragen deze keer. Jelle Harder: 'Ijsvogels uit het dal. 2014 topjaar!' 'Broedvogel-inventarisaties in Het Gooi' door Wobbe Kijlstra. Rudy Schippers maakt gebruik van data uit het CES-onderzoek voor 'Broedvogels binnen het ringgebied van Oud Valkeveen in 2014' en levert ook het 'Overzicht ringactiviteiten 2014 voor Oud Valkeveen en 't Raboes'. Rob Moolenbeek, Pascal Gijssen en Harry de Rooij verhalen in een eerste aflevering over 'Interessante terugmeldingen van het Vogelringstation Het Gooi' en natuurlijk een bijdrage van Jan Mooij. Dit keer over het voorkomen van de putter in de westelijke Eemolders.

scharreleieren

Bunschoten-Spakenburg

Guus Peterse

Ik heb de laatste dagen wel wat met die schattige oude stadjes aan het IJsselmeer (of in dit geval het voormalig IJsselmeer). Eergisteren Medemblik, vandaag Bunschoten-Spakenburg. Opnieuw een knus haventje, oude huisjes, charmante geveltjes, smalle straatjes, een oud dorpskerkje en een vrouw in klederdracht die haar hondje (niet in klederdracht) uitliet.

En ook dit keer was dat het niet waarvoor we de deur waren uitgegaan. Eerlijk gezegd vond ik na het wat mij betreft uitermate succesvolle 2014 dat het dit jaar ook best ietsje minder mocht. Maar tot nu toe lijkt dat nauwelijks het geval. Na oosterse tortel en Amerikaanse oeverloper stond vandaag kleine trap op het programma, gisteren ontdekt in Arkemheen. De prachtige foto's zouden ongetwijfeld weer vele liefhebbers naar de polder bij Nijkerk lokken.

Vanmorgen was het nog even nagelbijten. Sneeuw en ijzel van afgelopen nacht hadden het treinverkeer danig ontregeld en voorlopig reden er geen treinen van en naar onder andere Utrecht en Amersfoort. Terwijl de eerste meldingen en fraaie foto's binnensijpelden, moesten 'wij' wachten. Maar tegen twaalf kwam het treinverkeer langzaam weer op gang en om half 1 zaten Hans, Janneke en ik in de trein naar Amersfoort Vathorst, van waar we met Toon de oversteek naar Arkemheen zouden wagen.

Vanaf dat moment was alle leed geleden en liep alles op rolletjes. Nou ja, in Vathorst was het nog even zoeken en het dik besneeuwde en onverharde dijkje waar Jannekes fietsplanner ons overheen stuurde, kon nauwelijks voor fietsen bedoeld zijn, maar toen we die hindernissen eenmaal achter ons hadden gelaten, volgden een fraaie ijsvogel op een hekje langs de sloot en de eerste van honderden kleine zwanen. Vroeger waren alleen die al voldoende voor een retourtje Arkemheen, en eerlijk gezegd nog steeds.

Kleine trap (Hanno Steenbergen)

Midden in de polder volgde tenslotte de trap. Het was er inderdaad druk met vogelaars en telescopen en men kon ons de vogel zo aanwijzen, op een kleine honderd meter afstand in het nog wat wit bestoven weiland te midden van vele smienten. Nee, niet zo dichtbij en niet zo fraai als op de foto's van gisteren, maar toen hij begon te bewegen, toen hij zich tot aan de rand en uiteindelijk zelfs buiten de kring van smienten begaf, was-ie toch wel erg fijn te zien. Een kip? Maar dan toch wel een heel bijzondere kip. Niet met die opvallende tooi van een adulte man in zomerkleed, maar wel met de subtiële tekening in het overwegend bruine verenkleed dat de soort ook kenmerkt en dat ondanks de afstand best nog te onderscheiden was. Al met al heb ik erg van hem (of haar) genoten.

Na de trap was er nog tijd over voor wat bijvangst, om de dag helemaal te vervolmaken. Nonnetje op het Nijkerkernauw, samen met honderden smienten, wintertalingen en kuif- en tafeleenden. Velduilen langs de Westdijk, voorbij Bunschoten-Spakenburg. Ik telde er negen (dankzij een behulpzame medevogelaar die ze eerlijk gezegd al voor me geteld had), maar er zaten er vast nog een paar meer. Drie zaten er redelijk dichtbij in een greppel en waren mooi te zien, de overige zaten ver weg of lieten zich vrijwel helemaal niet zien en hadden slechts statistische waarde. En allemaal waren ze tijdens onze aanwezigheid tamelijk passief, wat wel jammer was. Heel erg mooi waren weer de kleine zwanen die in het dempende namiddaglicht dichtbij tussen de laatste sneeuwresten in het veld zaten en geregeld hun ijzingwekkende geroep lieten horen. Een heerlijk moment om dit middagje mee af te sluiten.

24 januari 2015

excursies

Bruine Kiekendief (*Henk Tromp*)

Lekuitenwaarden noord (Steenwaard, Honswijkerwaard), Willeskop

Afd. Doorn/Driebergen, 22 februari 2015
Sjef ten Berge

Berijpt gras en vissende ijsvogel

Zonnige winter- c.q. lenteochtend met wit berijpt gras en donkere geploegde akkers. Fantastisch licht en het ijs van één nacht op kleine slotjes. Dodaars en smienten in de Kromme Rijn bij de Jachtrustbrug en kramsvogels langs de Watertorenweg zorgden voor kleine onderbrekingen. Op de zonnige dijk bij Schalkwijk zong in de verte een grote lijster en verder naar het westen lagen Steenwaard en Honswijkerwaard met grote zaagbekken, brilduikers en de in de soortenlijst genoemde eendsoorten uitgezonderd pijlstaart en slobbeend. Fort Honswijk had een vissende ijsvogel.

Geen grutto's, wel bruine kiekendieven

Bij de Bossenwaard (A27) kwamen er eindelijk wat scholeksters en Kieviten in beeld om te laten weten dat de vorst van die nacht geen strategisch uitstel van de lente betekende. Ook relatief veel dodaarzen op de rivier waren een bewijs van lentetrek. In Willeskop (na een omweggetje door Nieuwegein en over de lastige Lekdijk verder naar het westen) waren die dag al wel grutto's gezien, maar dat geluk werd ons onthouden. Wel een rijkdom aan eenden en twee jagende bruine kiekendieven. De

spectaculaire massa's smienten, wintertalingen en spreeuwen in de lucht zorgden van tijd tot tijd voor boeiende taferelen. De trekkende ganzen die nog een niveau hoger zaten, maakten dat we beseften dat de excursie er op zat.

Soortenlijst

Dodaars, fuut, aalscholver, grote zilverreiger, blauwe reiger, knobbelzwaan, kolgans, grauwe gans, Indische gans, brandgans, grote Canadese gans, nijlgans, smient, krakeend, wintertaling, wilde eend, pijlstaart, slobbeend, tafeleend, kuifeend, brilduiker, nonnetje, grote zaagbek, bruine kiekendief, buizerd, torenvalk, fazant, waterhoen, meerkoet, scholekster, kievit, wulp, kokmeeuw, stormmeeuw, holenduif, houtduif, Turkse tortel, ijsvogel, grote bonte specht, winterkoning, heggenmus, merel, kramsvogel, zanglijster, grote lijster, ekster, kauw, zwarte kraai, spreeuw, huismus, vink, keep, groenling, pimpelmees, koolmees.

Waverhoek

Afdeling De Bilt/Zeist, 21 maart 2015

Ron Keet

Voor het eerst gingen we als afdeling De Bilt/Zeist naar de Waverhoek, een sinds 2006 bestaand natuurgebiedje, grenzend aan het Botshol in de buurt van Vinkeveen. De weilanden hebben plaatsgemaakt voor de vele steltlopers en watervogels. Het gebied is een waar vogeleldorado geworden. De vele grutto's waren onmiddellijk goed te zien en te horen. Op sommige plekken zag het er behoorlijk bruin van. Opvallend was dat we in ieder geval één poetsende IJslandse grutto hebben gezien.

Af en toe een zonnestraaltje

De lente was deze dag op de kalender begonnen. Helaas was daar in de ijzige kou, met regen en wind, weinig van te merken. De blauwborsten bleven dan ook buiten beeld, zodat we met acht blauwbekken (vogelaars) verder moesten. Gelukkig waren verreweg de meesten goedgemutst en kwam heel af en toe een zonnestraaltje naar buiten. Zo konden we toch nog 3,5 uur buiten vertoeven en getuige zijn van prachtige spreekwolken naast de vele regenwolken.

Voor de meeste vogels was het weer geen enkel probleem, uiteindelijk konden we zelfs 57 soorten in het open land en water tellen. Naast de vele grutto's, er waren er al honderden in het gebiedje geteld, waren er ook enkele bonte strandlopers, (tientallen) kluten, tureluurs, kemphanen, lepelaars, scholeksters en Kieviten te bewonderen. Een overtrekkende goudplevier liet zich goed zien, terwijl ook de wulp zijn kenmerkende roep liet horen.

Roofvogels, eenden en blauwe kaken

Een vrouwtje bruine kiekendief kwam goed in beeld. Een havik leek naar zijn nest te gaan. In de lucht een buizerd en een torenvalk. Naast de vele wintertalingen, slobenden, bergeenden, smienten en krakeenden kregen we ook zomertaling en pijlstaart goed te zien, al was het wel even zoeken. Zelfs de grote mantelmeeuw met zijn vleeskleurige poten en grote gestalte kregen we in de kijker, naast de vele andere meeuwen en een zestal ganzensoorten (waaronder de Indische gans). Waterpieper, rietgors, witte kwikstaart, winterkoning en putter

konden we ook ontwaren of herkennen aan hun geluid.

Koud maar voldaan keerden we terug naar onze auto's. Het blauw verdween langzaam van de kaken en de herinnering blijft aan een zeldzaam natuurgebied.

Pijlstaart (Bert Geelmuiden)

Arkemheen en Eempolders

Afdeling Utrecht-stad, 22 maart 2015

Jeroen Steenbergen

Afdeling Utrecht-stad had voor 22 maart een excursie naar de Bovenmeent gepland. Aangezien de waarnemingen daar de voorgaande dagen wat tegenvielen, werd besloten het excursie-doel te verleggen naar een aantrekkelijker vergelijkbaar gebied. Het werd Arkemheen/Eempolders.

Slechtvalk, zomertaling en hermelijn

Om 8 uur stonden we met een groep van 14 mensen bij stadion Galgewaard. Voor we in de auto's stapten, konden we de eerste mooie soort bij schrijven: een slechtvalk die op de flat bij het stadion zat.

Zwartkopmeeuw (Bert Geelmuiden)

We begonnen met het uitpluizen van een enorme groep ganzen in Arkemheen. Vooral brandganzen, maar ook wat kolganzen, met eromheen veel kemphanen, grutto's, tureluurs en verder weg grote groepen goudplevieren. Op een plasje enkele pijlstaarten. Het bleek nog akelig koud, zodat we flink stonden te bibberen achter de telescopen, wat goed speuren moeizaam maakte. Verder de polder door rijdend stopten we bij een mooi drassig stuk land, waar al snel een man zomertaling werd ontdekt. Ook hier veel kemphanen, een kleine plevier, grutto's en een volledig (crème-)witte Kievit.

In de wei rende een witte hermelijn rond, met een bruine rugstreep. Het dier liet zich langdurig bekijken, erg leuk. Hierna keken we bij Strand Nulde of we een zwartkopmeeuw konden vinden. Helaas lukte dit niet, maar een ijsvogel liet zich wel leuk bekijken en op het water zwommen veel brilduikers.

Roodhalsgans en zwartkopmeeuwen

We reden verder naar de Eempolders, waar we opnieuw kemphanen en veel grutto's zagen, ook enkele kleine plevieren en een bontbekplevier lieten zich zien. Terwijl wij er stonden, moet volgens waarneming.nl een zeearend over

de polder zijn gevlogen, maar die zagen wij niet... Aangezien er de laatste tijd roodhalsganzen waren gezien op deze plek, zochten we de enorme groepen brandganzen goed af, maar het lukte ons niet er één te vinden. Gelukkig werd er later wel één door anderen ontdekt, waardoor we de soort toch nog konden bijschrijven. Ook zwartkopmeeuwen zouden hier moeten rondhangen, maar deze

konden we niet ontdekken.

We besloten nog iets verder de polder in te rijden om naar de eilandjes in het Eemmeer te kunnen kijken. Daar broeden kokmeeuwen en wellicht zouden daar de zwartkopmeeuwen te vinden zijn. Het bleek even zoeken en uiteindelijk vonden we er twee. Ook zaten hier een stuk of tien lepelaars, kluten en een bonte strandloper.

Op dit punt besloten we het er bij te laten voor vandaag, we konden terugkijken op een leuk, maar akelig koud dagje in de polder. Die gelukkig wel werd afgesloten met een lekker zonnetje.

verenigingsnieuws

Amersfoort

Voor deelname aan de excursies s.v.p. uiterlijk 48 uur van te voren aanmelden per e-mail: rdewaal52@gmail.com of bellen naar René de Waal, 06-49121619 (na 18 uur). Op de afdelingsite kunt u meer informatie vinden die voor elke excursie zal worden vermeld. (www.vogelwacht-utrecht.nl.)

Zondag 3 mei

Fietsexcursie Eempolders

We gaan per fiets de Eempolders in. Weidevogels zoals Kievit, grutto en tureluur laten zich uitbundig zien en horen. De vogelrijkdom in onze polders is in deze tijd op zijn grootst. Naast de bekende weidevogels houden zich in de sloten eenden als slobbeend, bergeend en krakeend op.

We vertrekken op de fiets vanaf het CNME Schothorst om 7 uur.

Er zijn aan de excursie geen kosten verbonden.

Informatie en opgeven bij René de Waal: renedewaal@vogelwacht-utrecht.nl.

Zaterdag 13 juni

Auto-/wandelexcursie De Groene Jonker

We bezoeken De Groene Jonker; een waterrijk natuurgebied vlakbij Nieuwkoop. Het gebied bestaat uit plassen, rietkragen en natte graslanden. Dit zorgt voor een gevarieerde

vogelbevolking, waaronder steltkluut, geoorde fuut en het schuwe porseleinhoen.

We vertrekken per auto vanaf het CNME Schothorst om 7 uur.

Benzinekosten worden verrekend met de chauffeur.

Informatie en opgeven bij René de Waal: renedewaal@vogelwacht-utrecht.nl.

De Bilt/Zeist

Zondag 26 april

Ochtendexcursie (op de fiets!) naar Einde Gooi en Noorderpark

We bezoeken twee biotopen: eerst bos op droge zandgrond en daarna open en nat (moeras)gebied. In het bos gaan we op zoek naar soorten als bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart en andere zangvogels. In het rietgebied zullen we in ieder geval veel rietvogels zoals rietzanger en snor horen (en zien), maar ook zwarte stern (die er broedt) en mogelijk wat steltloperijes.

We vertrekken om 8 uur bij station Hollandsche Rading (perron Peet) en zijn dan eigenlijk gelijk in Einde Gooi. Onze fietstocht eindigt om ongeveer 13 uur.

Opgave tot en met 24 april bij ronkeet@vogelwacht-utrecht.nl.

Zaterdag 30 mei

Auto-/dagexcursie Biesbosch

We gaan een dagje naar de Biesbosch, waar altijd leuke waarnemingen zijn te verwachten. We gaan het gebied wandelend verkennen, maar maken ook nog een (fluister)boottocht van anderhalf uur.

We vertrekken om 8 uur bij de parkeerplaats van 'de Biltse Hoek' (De Holle Bilt 1, 3732 HM De Bilt). Tegen het eind van de middag zijn we daar weer terug. De benzinekosten worden gedeeld. De vaartocht kost € 7,50 p.p. In verband met de vaartocht is er een maximum aantal van 15 deelnemers.

Opgave tot en met 28 mei bij renealkema@vogelwacht-utrecht.nl of 0346-213334.

Vrijdagavond 26 juni

Wandelexcursie Tienhovense Plassen

Rond de langste dag en de kortste nacht bezoeken we 's avonds de Tienhovense Plassen. We proberen soorten als roerdomp en waterral te horen (zien wordt moeilijker). Daarnaast zitten er altijd wel snorren en sprinkhaanzagers te zingen. Die zijn (soms) iets beter met het oog waar te nemen. We luisteren ook naar andere geluiden, bijvoorbeeld van de rugstreeppad en de veenmol. En hoe later op de avond, hoe meer kans op de houtsnip en wie weet het kleinst waterhoen, dat de afgelopen jaren af en toe aanwezig was.

We verzamelen om 21 uur bij het hek

aan de kant van de Egelshoek (eind van de Kanaaldijk). We blijven misschien wel tot middernacht, maar je kunt altijd eerder naar huis gaan.

Opgave tot en met 25 juni bij renealkema@vogelwacht-utrecht.nl of 0346-213334.

Doorn/Driebergen

Voor deelname aan excursies dient u zich op te geven bij Sjef ten Berge, tel. 0343-414531 of sjeftenberge@vogelwacht-utrecht.nl.

Mocht een excursie wegens slechte weersomstandigheden afgezegd worden, kijk dan op www.vogelwacht-utrecht.nl. Mogelijk staat daar - onder afd. Doorn/Driebergen - een nieuwe datum voor die excursie vermeld.

Zaterdag 2 mei

Auto-/wandelexcursie Eempolders (Noord Erven/Stammeweg, Maatkade/Oostmeent)

Ook al is de lente op deze datum al halverwege, het weidevogelparadijs van de polders rond de monding van de Eem blijft er een intensief familieleven op na houden. We maken een rondwandeling via de Eemdijk naar de kust en langs de rand van het Gooimeer. De waaien en de rietzones bieden aan baardman, rietgors en andere zangertjes en misschien de zomertaling hopelijk genoeg plaats om uitgebreid stil te staan.

Vertrek: 8 uur Doorn (na afspraak 0343-414531 of sjeftenberge@vogelwacht-utrecht.nl) P-terrein naast het Oude Postkantoor (bij Albert Heijn),

Dorpsstraat 23-25.

Terug omstreeks 13 uur.

Kosten: € 5,50 p.p. (afrekenen met de chauffeur).

Excursieleiding: Sjef ten Berge/Bouke ten Cate/Maria Veeken.

Zaterdag 6 juni

Auto-/wandelexcursie Biesbosch Noordwaard

De Noordwaard verkeert van polder tot polder in een verregaande staat van ontpoldering. Hoewel eind 2015 de infrastructuur zo goed als gereed moet zijn, verwachten we dat veel broedmogelijkheden van voorgaande jaren toch intact zijn gebleven. Oude bossen, oude en nieuwe waterlopen, nieuwe viaducten en oude opstallen betekenen naast moeras een gevarieerd aanbod aan broedgelegenheid. Juist de combinatie van nieuwe en oude inrichting maken de verkenning spannend.

Vertrek: 8 uur Driebergen (na afspraak 0343-414531 of sjeftenberge@vogelwacht-utrecht.nl) P-terrein naast de brandweercentrale (Bosstraat).

Terug omstreeks 14 uur.

Kosten: € 8,00 p.p. (afrekenen met de chauffeur).

Excursieleiding: Sjef ten Berge/Bouke ten Cate/Maria Veeken.

Vrijdag 19 juni

Avond-wandelexcursie Leusderhei

De Leusderhei is een gebied, vrij van recreatie. Dat betekent rust en naar we mogen aannemen, nauwelijks gedomesticeerde roofdieren. Kwetsbare groundbroeders beleven hier

een paradijselijk broedseizoen en de nachtzwaluw en houtsnip zijn twee van dergelijke soorten. We hopen de baltsvluchten van de snip en de soepele grillige jachtvluchten van de nachtzwaluwen soms gecombineerd met vleugelgeklap, met of zonder kijker te beleven. Ook de territoriumzang van de nachtzwaluw is op de hei in deze periode een frequent gebeuren. We hopen dat de nachtvlinders actief zijn en de nachtzwaluwen een tijdje in de lucht houden.

Start om 22 uur, hoek Treekerweg/Amersfoortseweg naast (niet op) het parkeerterrein van Bergzicht (pannenkoekenhuis), na afspraak 0343-414531 of sjeftenberge@vogelwacht-utrecht.nl. Terug omstreeks 24 uur.

Kosten: Niet van toepassing. Iedereen wordt geacht zelf voor vervoer te zorgen.

Excursieleiding: Bert van 't Holt (Maria Veeken/Sjef ten Berge/Bouke ten Cate).

Zondag 5 juli

Auto-/wandelexcursie De Groene Jonker

Twee weken na de langste dag is het broedseizoen nog in volle gang en zijn rietzanger, blauwborst en rietgors territoriaal, terwijl de watervogels druk doende zijn hun jongen voor te gaan in het overleven en ze daar in bij te staan. We maken een rondwandeling over de verhoogde paden tussen riet- en zeggevegetaties. Hopelijk zijn de klassieke moerasbewoners als waterral en geoorde fuut op te sporen, maar ook onverwacht rondzwervende steltlopers

kunnen zich vertonen.

Vertrek: 8 uur Driebergen (na afspraak 0343-414531 of sjefthenberge@vogelwacht-utrecht.nl) P-terrein naast de brandweercentrale (Bosstraat).

Kosten: € 6,00 p.p. (afrekenen met de chauffeur).

Excursieleiding: Sjef ten Berge/Bouke ten Cate/Maria Veeken.

Nieuwegein/IJsselstein

Aanmelding voor excursies i.v.m. de autobezetting tot uiterlijk 24 uur voor de excursie (tenzij anders vermeld) bij Monique Kersten: moniquekersten@vogelwacht-utrecht.nl, tel. 030-6050628.

Zaterdag 30 mei

Dagexcursie Wapserveld/ Fochteloërveen en Diependal

Het Wapserveld is een groot open gebied met natte heide en vennetjes. Hier vind je wollegras, moeraswolfsklauw en kleine zonedauw. Het gebied is geliefd bij amfibieën en reptielen zoals de kamsalamander, levendbarende hagedis en adder. We hopen o.a. grauwe klauwier, wiewaal, geelgors, tapuit en verschillende roofvogels aan te treffen.

Het Fochteloërveen is een van de laatste hoogveengebieden in Nederland en ligt op de grens van Drenthe en Friesland. Vanuit de uitkijktoren in Ravenswoud is er een prachtig uitzicht over het gebied waar sinds enige jaren de kraanvogel broedt. Op de terugweg brengen we een bezoek aan de vogelkijkhut Diependal te Oranje. Indien de tijd het toelaat, kunnen we bij Diependal ook nog bij het

vloeimeer gaan kijken. Als we een paar honderd meter lopen, komen we uit bij een kijkscherm. Te Diependal maken we kans op: roodhalsfuut, dodaars, grote zilverreiger, bruine kiekendief, gele en witte kwikstaart, lepelaar, veldleeuwerik en diverse eendensoorten.

Vertrek: 6 uur bij de Blokhoeve.

Kosten: € 12,50 p.p., gebaseerd op volle auto's en af te rekenen met de chauffeur.

Excursie leider: Rob Borst.

Utrecht-stad

Deelname aan excursies graag vooraf melden bij Jeroen Steenbergen, tel. 030-2420465 of minstens 3 dagen van tevoren per e-mail: jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl.

Zondag 24 mei

Auto-/dagexcursie Texel

Texel is een eiland dat we maar niet links kunnen laten liggen, ook dit voorjaar willen we weer een bezoek aan het eiland brengen. Afhankelijk van wat er deze periode op het eiland wordt gezien, bezoeken we enkele mooie gebieden. We willen vroeg vertrekken om de eerst mogelijke boot te halen. Vertrektijd wordt waarschijnlijk rond kwart voor 6, maar wordt bekend vlak voor de datum. We zullen pas laat op de dag terug in Utrecht zijn.

Deelname graag vooraf melden bij: Jeroen Steenbergen, tel. 030-2420465 of minstens 3 dagen van tevoren per e-mail: jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl.

Zaterdag 6 juni

Avondexcursie Leusderhei

Op zaterdagavond 6 juni brengen we een bezoek aan de Leusderhei, waar we onder leiding van Bert van 't Holt op zoek gaan naar nachtzwaluwen. Deze keer kunnen we het gebied in. De kans de vogels goed te zien, is dan een stuk groter. Naast nachtzwaluwen hebben we ook een goede kans op houtsnippen. Vanaf 21.30 uur gaan we de hei op, vóór die tijd willen we in de omgeving op zoek gaan naar bos- en heidevogels als geelgors en roodborsttapuit. De excursie heeft een groepsmaximum van 20 personen.

We vertrekken om 19 uur vanaf stadion Galgwaard en zullen pas laat weer terug zijn.

Deelname graag vooraf melden bij: Jeroen Steenbergen, tel. 030-2420465 of minstens 3 dagen van tevoren per e-mail: jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl.

Vechtplassen

Zaterdag 2 mei

Ochtend-/fietsexcursie Bethunepolder

We gaan op de fiets naar de Bethunepolder, onder leiding van Gerhard Overdijkink. In deze tijd is daar van alles te beleven: weidevogels zoals grutto, tureluur en Kievit, huis- en boerenzwaluwen en natuurlijk moeras-/rietvogels zoals blauwborst, rietzanger, rietgors, karekieten, snor, sprinkhaanzanger en diverse (purper)reigers, (zwarte) sterns en vast nog wel een aantal eendensoorten.

En wie weet de koekoek, de havik en bruine kiekendieven. Tijdens de aanleg van nieuwe natte natuur (in 2013/2014) zijn er pioniersoorten waargenomen. Ook het aantal Kieviten bleek gestegen. We zijn benieuwd wat we dit voorjaar zullen aantreffen.

De vertrektijd is 6.30 uur vanaf het parkeerterrein op het Harmonieplein in Maarssen (bij de voormalige brandweerkazerne, thans studio van RTV Stichtse Vecht). Vergeet je fiets niet!

Aanmelding graag uiterlijk donderdag 30 april bij Gerhard Overdijkink, tel. 0346-563749 (na 18 uur).

Zondag 31 mei **Ochtend-/wandelexcursie Ruygeborg/** **De Groene Jonker**

Vanuit bezoekerscentrum Nieuwkoopse Plassen wandel je zo naar Ruygeborg, een nieuw natuurgebied waar vogels als lepelaar, blauwborst en purperreiger naar voedsel zoeken. Het in 2007 aangelegde gebied De Groene Jonker is in korte tijd bekend geraakt bij veel vogelaars, vanwege de aanwezigheid van kleinst waterhoen, porseleinhoen, steltkluut en geoorde fuut, maar ook bekende soorten als Kievit, zwarte stern en fuut. En mogelijk zijn er foeragerende lepelaars uit de Nieuwkoopse Plassen. Je ziet ze in het voorjaar en zomer wadend door het water gaan, soms van heel dichtbij. De vertrektijd is 6.00 uur vanaf het parkeerterrein bij de voormalige brandweerkazerne aan het Harmonieplein, thans studio van RTV Stichtse Vecht, in Maarssen.

De kosten bedragen € 3,50. Graag gepast betalen aan de chauffeur. Aanmelding uiterlijk vrijdag 29 mei bij Cora Kuiper, tel. 0294-231768 (na 18 uur).

Onze excursieleider is Michael Kars.

Zondag 14 juni **Auto-/dagexcursie Kropswolderbuiten-** **polder/Carel Coenraadpolder**

De Kropswolderbuitenpolder was ooit een landbouwpolder die begraasd werd of gebruikt werd voor akkerbouw. In 2003 heeft Het Groninger Landschap de polder omgevormd tot natte natuur. Sindsdien ontwikkelt het gebied zich steeds meer tot een moeras met open

en in het natuurgebied neergestreken. Ze worden in Nederland wel vaker gezien, maar dat ze zich in de polder zijn gaan nestelen, is uniek volgens vogelkenners.

De Carel Coenraadpolder is de meest noordoostelijk gelegen polder in Nederland. De polder is vernoemd naar oud-Commissaris der Koningin Carel Coenraad Geertsema. Vruchtbare grond, diversiteit aan vogels, maar vooral rust en stilte. Wij gaan voor de bruine kiekendief.

Aanmelding uiterlijk vrijdag 12 juni bij Michael Kars, tel. 0348-442118 of 06-18095481 (na 18 uur).

Witwangstern (Jan van der Greef)

water, rietland, ruigte en bloemrijk grasland. Hierdoor ontstaan voor moeras- en watervogels tal van mogelijkheden om te broeden, te foerageren en te rusten. De polder maakt deel uit van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Sinds de zomer van 2012 broedt er jaarlijks een groep witwangsterns. De dieren komen uit Oost-Europa en zijn tijdens de vogeltrek in het voorjaar verdwaald

De vertrektijd is 6 uur vanaf het kleine parkeerterrein bij de voormalige brandweerkazerne aan het Harmonieplein, thans studio van RTV Stichtse Vecht, in Maarssen. De autokosten bedragen € 24,00. Graag gepast betalen aan de chauffeur. Excursieleiders zijn Bert van Dillen en Michael Kars.

Bestuur

Voorzitter Bert van 't Holt

Tel. 0346-351448

voorzitter@vogelwacht-utrecht.nl

Secretaris Vacature

Penningmeester Bart van den Berg

Tel. 0343-551905

bartvandenbergh@vogelwacht-utrecht.nl

Lid Trees Weggemans

Tel. 0346-830588

treesweggemans@vogelwacht-utrecht.nl

Lid Janneke Kimstra

Tel. 06-53977261

jannekekimstra@vogelwacht-utrecht.nl

Bestuursmedewerkers

Ledenadministratie, Twitter

Willem ten Broeke

Raiffeisenlaan 57, 3571 TC Utrecht

Tel. 030-2710860

willemtenbroeke@vogelwacht-utrecht.nl

Webmaster Bert Geelmuijden

Tel. 033-4700585

bertgeelmuijden@vogelwacht-utrecht.nl

Ruimtelijke ordening en ecologie

Celine Roodhart

Tel. 06-25364856

celineroodhart@vogelwacht-utrecht.nl

Districtscoördinator Sovon

Wilco Stoopendaal

Tel. 030-6039479

lsb.utrecht@sovon.nl

Afdelingen

Amersfoort e.o.

G. van Haaff

Tel. 06-55771006

gerardvanhaaff@vogelwacht-utrecht.nl

De Bilt/Zeist

René Alkema

Tel. 0346-213334

renealkema@vogelwacht-utrecht.nl

Doorn/Driebergen

Sjef ten Berge

Tel. 0343-414531

sjefthenberge@vogelwacht-utrecht.nl

Nieuwegein/IJsselstein

Monique Kersten

Tel. 030-6050628

moniquekersten@vogelwacht-utrecht.nl

Utrecht-stad

Jeroen Steenbergen

Tel. 030-2420465

jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl

Vechtplassen

Bert van Dillen

Tel. 0346-556386

bertvandillen@vogelwacht-utrecht.nl

Werkgroepen

Weidevogelbescherming

Kromme Rijn

Peter Peek, veldmentor

peterpeek@vogelwacht-utrecht.nl

tel. 030-6044119

Carolien Gijben, contactpersoon

Werkhoven

caroliengijben@vogelwacht-utrecht.nl

tel. 0343-551349

Weidevogelbescherming

Utrechtse Venen

Kees Sietsma, contactpersoon

keessietsma@vogelwacht-utrecht.nl

Tel. 06-22449909

Broedvogelinventarisatie

Nieuw Wulven

Ben Hermans

Tel. 030-6373831

benhermans@vogelwacht-utrecht.nl

Midwinter Roofvogeltelling

Frits Franssen

fritsfranssen@vogelwacht-utrecht.nl

Tel. 030-2328242

Vogelwacht Utrecht

www.vogelwacht-utrecht.nl

Contributie: Minimaal 18 euro per jaar

Rekeningnummer: NL54INGB0000286944

t.n.v. VWU te Utrecht

Opzeggingen vóór 15 november

